

EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI JÄTTEISTÄ ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN MUUTTAMISESTA

PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Jäteasetukseen ehdotetaan lisättäväksi jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustaa ja kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua koskevasta jätelain muutoksesta johtuvat tarpeelliset säännökset. Asetuksessa säädettäisiin niistä tiedoista, jotka tulisi sisällyttää tietoaalustassa julkaistavaan tarjouspyyntöön ja kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua koskevaan pyyntöön. Lisäksi asetuksessa säädettäisiin kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta tehtyjä sopimuksia koskevista olennaisista tiedoista, jotka tulisi toimittaa tietoaalustaan.

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020 samanaikaisesti mainitun jätelain muutoksen kanssa.

PERUSTELUT

1 Nykytila

Jätelakiin lisättiin vuoden 2011 kokonaisuudistuksen (646/2011) yhteydessä säännökset uudistetussa kunnan toissijaisesta jätehuollon järjestämisvelvollisuudesta. Jätelain 33 §:n mukaan kunta on velvollinen järjestämään jätehuollon toissijaisesti muulle kuin kunnan ensisijaiselle vastuulle kuuluvalla jätteelle, jos jätteen haltija tätä pyytää muun palvelutarjonnan puutteen vuoksi ja jos jäte laadultaan ja määrältään soveltuu kuljetettavaksi tai käsiteltäväksi kunnan jätehuoltojärjestelmässä. Säännöksellä pyritään turvaamaan toimiva jätehuolto ja jätehuoltopalveluiden saatavuus kaikkialla. Jos kysymyksessä on jatkuvasti ja säännöllisesti tarvittava jätehuoltopalvelu, kunnan on tehtävä siitä jätteen haltijan kanssa sopimus, jonka kesto voi olla enintään kolme vuotta kerrallaan.

Kunnan toissijaista jätehuoltovelvollisuutta koskevia säännöksiä täsmennetään 1 päivänä tammikuuta 2020 voimaan tulevalla jätelain muuttamisesta annetulla lailla (438/2019, jäljempänä *jätelain muutos*). Tavoitteena on lisätä läpinäkyvyyttä sekä edistää jäte- ja kierrätysmarkkinoiden toimintaa. Jätelain 33 §:n 1 momenttiin lisätään selkeyden vuoksi kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun määritelmä. Kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun edellytyksenä on edelleen jätteen haltijan muun palvelutarjonnan puutteeseen perustuva pyyntö sekä jätteen soveltuminen kunnan jätehuoltojärjestelmään. Pyyntöön voi jätteen haltijan puolesta esittää tälle jätehuoltopalveluja tarjoava yritys silloin, kun pyyntö koskee jätteen käsittelypalveluja. Silloin kun kyseessä on muu kuin ennalta arvaamattomasta kiireestä johtuva kunnan toissijainen jätehuoltopalvelu, jonka arvo on vähintään 2 000 euroa vuodessa, jätteen haltijan tulee kuitenkin pykälän 2 momentin perusteella osoittaa muun palvelutarjonnan puute käyttämällä uudessa 143 a §:ssä tarkoitettua jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustaa. Pyyntö kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta voidaan tehdä, kun jätteen haltija on julkaissut tietoaalustalla tarjouspyynnön tarvitsemastaan jätehuoltopalvelusta, eikä muuta palvelua ole ollut kohtuullisesti saatavilla vähintään 14 vuorokauden määräajassa.

Kunnan on jätelain 33 §:n 3 momentin mukaan tehtävä jätteen haltijan tai tälle jätehuoltopalvelua tarjoavan yrityksen kanssa 2 momentissa tarkoitettu kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta sopimus. Sopimuksen enimmäiskesto voi olla enintään kolme vuotta kerrallaan kuten nykyisin, minkä lisäksi sen tulee olla sopimuspuolten irtisanottavissa sopimuksessa määritellyn irtisanomisajan kuluttua. Sopimus voidaan tehdä jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustassa tai vaihtoehtoisesti sen ulkopuolella, jolloin kunnan on toimitettava olennaiset tiedot sopimuksesta tietoaalustaan viimeistään 14 vuorokauden kuluttua sopimuksen tekemisestä. Jälkimmäisessäkin tapauksessa muun palvelutarjonnan puute on todennettava tietoaalustassa läpikäytävän menettelyn mukaisesti. Kunnan on lisäksi 4 momentin nojalla toimitettava vuosittain maaliskuun loppuun mennessä tietoaalustaan olennaiset tiedot muun kuin 2 momentissa tarkoitettun kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun kokonaisarvosta ja palvelua käyttävien jätteen haltijoiden kokonaismäärästä sekä olennaiset tiedot annetusta palvelusta jätela-jeittain ja käsittelymenetelmittäin eriteltyinä.

Jätelain 33 §:n 5 momenttiin koottujen asetuksenantovaltuuksien nojalla valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua koskevaan pyyntöön ja 2 momentissa tarkoitettuun tarjouspyyntöön sisällytettävistä tiedoista, 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista olennaisista tiedoista sekä muista näihin rinnastettavista seikoista.

Jätelain muutoksella jätelakiin lisätyssä uudessa 143 a §:ssä säädetään jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustan käyttötarkoituksesta sekä Motiva Oy:lle asetetusta tietoaalustan ylläpito- ja kehittämistehtävästä. Uudessa 143 b §:ssä puolestaan säädetään kunnan jätehuoltoviranomaisen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen sekä Kilpailu- ja kuluttajaviraston oikeudesta saada tietoaalustasta salassapitosäännösten estämättä ja maksutta 33 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettuja olennaisia tietoja ja muut kunnan toissijaiseen jätehuoltopalveluun liittyvät tiedot, jotka ovat välttämättömiä niille laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Mainittujen muutosten lisäksi jätelain 78 §:ssä täsmennetään kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta perittävän jätemaksun määräämisen yleisiä periaatteita. Lisäksi kunnan ja kunnan jätehuoltoyhtiön jätelain 44 §:n mukaisesti kirjainpitovelvoitteisiin tehdään muutokset, joita tarvitaan kunnan jätehuollon toimialan sidosyksikkösäännösten noudattamisen seuraamiseksi.

Jätelain muutokseen liittyvien siirtymäsäännösten mukaan jätelain 33 §:n 2 ja 3 momenttia sovelletaan julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) 5 §:ssä tarkoitettuihin hankintayksiköihin vuoden kuluttua lain voimaantulosta eli vuoden 2021 alusta lähtien. Lisäksi jätelain muutoksen voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten nojalla tehdyt sopimukset kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta olisivat voimassa sopimuskauden loppuun ja niihin sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustan valmistelu aloitettiin ympäristöministeriössä keuhalla 2017 yhteistyössä keskeisten sidosryhmien kanssa. Materiaalitoriksi nimetty tietoaalusta julkaistiin kaikkien yritysten ja julkisten organisaatioiden käyttöön 8 päivänä huhtikuuta 2019 internetosoitteessa www.materiaalitori.fi. Kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun edellytyksenä olevan muun palvelutarjonnan puutteen osoittamiseen

liittyvät toiminnallisuudet otettiin Materiaalitorissa käyttöön elokuussa 2019. Materiaalitoria voidaan käyttää vapaaehtoisesti muun palvelutarjonnan puutteen osoittamiseen jo ennen vuoden 2020 alussa tapahtuvaa jätelain muutoksen voimaantuloa. Materiaalitorin käytöstä kerätään palautetta tehostetusti vuoden 2019 aikana. Esiin nostetut kehittämistarpeet pyritään mahdollisuuksien mukaan toteuttamaan jatkokehitysvaiheissa.

2 Ehdotetut muutokset

Jätteistä annettuun valtioneuvoston asetukseen (179/2012, jäljempänä *jäteasetus*), ehdotetaan lisättäväksi jätelain muutoksesta johtuvat tarpeelliset säännökset jätteiden ja sivuvirtojen tietopalustassa julkaistavaan tarjouspyyntöön ja kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua koskevaan pyyntöön sisällytettävistä tiedoista sekä kunnan toissijaista jätehuoltopalvelusta tehtävää sopimusta koskevista olennaisista tiedoista, jotka kunnan on jätelain 33 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa toimitettava tietopalustaan. Ehdotetut säännökset annettaisiin jätelain muutoksella muutetun jätelain 33 §:n 5 momentin nojalla.

36 a §. *Jätteiden ja sivuvirtojen tietopalustassa julkaistavaan tarjouspyyntöön ja kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua koskevaan pyyntöön sisällytettävät tiedot.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin niistä vähimmäistiedoista, jotka jätteen haltijan taikka jätelain 33 §:n 1 momentissa tarkoitettun jätteen kuljettajan tai muun toimijan tulisi sisällyttää jätelain 33 §:n 2 momentissa tarkoitettuun jätteiden ja sivuvirtojen tietopalustassa julkaistavaan tarjouspyyntöön. Vähimmäistietovaatimukset koskisivat vain tarjouspyyntöjä, joiden pohjalta tarjouspyynnön tekijän on tarvittaessa mahdollista edetä tietopalustassa pyytämään kunnalta toissijaista jätehuoltopalvelua. Muihin tietopalustassa tehtäviin tarjouspyyntöihin vähimmäisvaatimuksia ei sovellettaisi. Pykälässä tarkoitettujen pakollisten tietojen ohella tarjouspyyntöön voitaisiin sisällyttää myös muita tarpeellisia tietoja.

Momentin 1 kohdan mukaan tarjouspyynnössä tulisi olla tarjouspyynnön tekijän nimi ja yhteystiedot. Tarjouspyynnön voi jätelain 33 §:n 1 momentin mukaan tehdä jätteen haltija taikka jätteen kuljettaja tai muu toimija osana tarjoamaansa jätehuoltopalvelua, kun pyyntö koskee jätteen käsittelyä. Näiden tietojen julkisuutta olisi mahdollista rajata siten, etteivät ne näy muille kuin tietopalustaan kirjautuneille käyttäjille.

Momentin 2 kohdan perusteella tarjouspyynnössä tulisi ilmoittaa tiedot jätteen lajista, ominaisuuksista ja määrästä. Jätteen lajilla tarkoitettaisiin tietoja jätejakeesta (esimerkiksi biojäte, maa-ainekset, sekalainen rakennus- ja purkujäte). Jätteen ominaisuuksilla puolestaan tarkoitettaisiin etsittävän jätehuoltopalvelun kannalta tarpeellisia tietoja esimerkiksi jätteen alkuperästä, koostumuksesta, olomuodosta tai mahdollisista epäpuhtauksista. Jätteen määrä tulisi ilmoittaa sitä parhaiten kuvaavan mittayksikön avulla sekä määrittelemällä, onko kyse jatkuvasti syntyvästä jätteestä vai yksittäisestä jäte-erästä. Jos tarkka jätteen määrä ei ole tiedossa, voisi ilmoitettu määrä perustua arvioon.

Momentin 3 kohdassa tarkoitettu jätteen sijainti tulisi tarjouspyynnössä ilmoittaa mahdollisimman tarkasti, yleensä vähintään kunnan tarkkuudella. Jätteiden ja sivuvirtojen tietopalustassa sijainti olisi mahdollista ilmoittaa myös tarkemmin, esimer-

kiksi katuosoitteen perusteella. Tarkempi osoite olisi suositeltavaa ilmoittaa erityisesti silloin, kun etsitään jätteen kuljetuspalvelua. Yksityiskohtaiset sijaintitiedot voitaisiin rajata niin, etteivät ne näy muille kuin tietoaalustaan kirjautuneille käyttäjille. Toisaalta haettaessa esimerkiksi käsittelypalvelua useassa toimipaikassa tietyllä alueella syntyvälle jätelajille voitaisiin jätteen sijainti tarvittaessa ilmoittaa kuntaa laajempaan alueena.

Momentin 4 kohdan mukaan tarjouspyynnössä tulisi yksilöidä haettava jätehuolto-palvelu ja sen kesto. Tietoaalustassa palvelu yksilöitäisiin käyttämällä valmista palveluluokitusta, minkä lisäksi haettavalle palvelulle voitaisiin vapaassa kentässä esittää lisämäärittelyjä. Palvelun keston voisi määrittellä palvelun alku- ja päättymisajankohdan tai sopimuskauden pituuden mukaan taikka muulla tavoin palvelun ajankohtaa tarkentamalla. Momentin 5 kohdan mukaan tarjouspyynnöstä olisi myös käytävä ilmi määräaika tarjousten tekemiselle. Kunnan toissijaisen jätehuolto-palvelun edellytyksenä olevan muun palvelutarjonnan puutteen todentamiseksi vaadittava määräaika on vähintään 14 vuorokautta jätelain 33 §:n 2 momentin mukaisesti.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vähimmäistiedoista, jotka tulisi sisällyttää jätelain 33 §:n 2 momentissa tarkoitettua kunnan toissijaista jätehuolto-palvelua koskevaan pyyntöön. Tällaisessa pyynnössä tulisi 1 momentin 1—4 kohdassa tarkoitettujen tietojen lisäksi olla tieto jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustassa tapahtuneesta muun palvelutarjonnan puutteen todentamisesta. Perusteena muun palvelutarjonnan puutteelle voisi olla se, ettei tarjouspyynnön tekijä ole saanut tarjouspyyntöönsä 14 vuorokauden vähimmäismääräajassa lainkaan tarjouksia taikka se, että saadut tarjoukset ovat laadultaan tai hinnaltaan kohtuuttomia. Muun palvelutarjonnan puute todennettaisiin tietoaalustassa läpikäytävän menettelyn ja tarjouspyynnön tekijän tekemän perustellun arvion pohjalta. Käytännössä tieto näistä tallentuisi tietoaalustaan ja siirtyisi automaattisesti kunnan toissijaista jätehuolto-palvelua koskevaan pyyntöön.

36 b §. *Olennaiset tiedot kunnan toissijaisesta jätehuolto-palvelusta tehdystä sopimuksesta.* Pykälässä säädettäisiin niistä vähimmäistiedoista, jotka olisi kirjattava jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustaan jätelain 33 §:n 3 momentissa tarkoitettuina kunnan toissijaisesta jätehuolto-palvelusta tehtyä sopimusta koskevin olennaisina tietoina. Suurin osa tiedoista tallentuisi tietoaalustaan jo tarjouspyynnön ja kunnan toissijaista jätehuolto-palvelua koskevan pyynnön käsittelyn yhteydessä. Kunnan olisi käytännössä toimitettava tietoaalustaan vain sieltä sopimuksen tekoajankohtana puuttuvat tiedot.

Pykälän 1 kohdassa sopimuspuolilla tarkoitettaisiin sopimuksen osapuolina olevia kuntaa tai kunnan jätelaitosta ja jätteen haltijaa tai jätelain 33 §:n 1 momentissa tarkoitettua jätteen kuljettajaa tai muuta toimijaa. Pykälän 2 ja 3 kohdassa tarkoitettujen tietojen sopimuksen kohteena olevan jätteen lajista, ominaisuuksista ja määrästä sekä jätteen sijainnista vastaisivat ehdotetun 36 a §:n 2 ja 3 kohdan mukaisesti tietoaalustaan toimitettuja tietoja. Käytännössä pykälän 1—3 kohdassa tarkoitettujen tietojen siirtyisivät automaattisesti sopimustiedoiksi tarjouspyynnössä ilmoitettujen tietojen perusteella. Kunnan olisi mahdollista tarvittaessa tarkentaa jätettä koskevia tietoja vapaassa lisätieto-kentässä.

Ehdotetun pykälän 4 ja 5 kohdassa tarkoitetut sopimustiedot kunnan tulisi käytännössä toimittaa itse tietoaalustaan. Pykälän 4 kohdan perusteella olisi ilmoitettava tiedot sopimuksen nojalla annettavan kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun luonteesta ja kestosta ja 5 kohdan perusteella tiedot palvelun hinnasta. Annettava palvelu määriteltäisiin käyttämällä samaa palveluluokitusta kuin 36 a §:ssä tarkoitetussa tarjouspyynnössä. Palvelun kesto koskeva tieto ilmoitettaisiin määrittelemällä sopimuksen voimassaoloaika. Palvelun hinta ilmoitettaisiin yksikköhintana (esimerkiksi euroa/tonni). Tietoja palvelun hinnoittelusta voitaisiin tarkentaa tietoaalustan vapaassa kentässä.

Sopimus voitaisiin tehdä tietoaalustassa, jolloin toimitettavat tiedot lisättäisiin kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua koskevasta pyynnöstä avautuvaan sopimus pohjaan, sopimus allekirjoitettaisiin sähköisesti ja lähetettäisiin toiselle sopimusosapuolelle hyväksyttäväksi. Palvelun pyytäjän hyväksytyä ja allekirjoitettua sopimuksen sähköisesti, sopimus kaikkine tietoineen tallentuisi tietoaalustaan. Jos sopimus tehtäisiin tietoaalustan ulkopuolella, kunta toimittaisi olennaiset tiedot tietoaalustaan linkittäen ne kyseistä kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua koskevaan pyyntöön. Näin kunnan toimittamat sopimustiedot ja tietoaalustassa jo olevat tiedot pyynnöstä ja tarjouspyynnöstä yhdistyisivät ja tallentuisivat tietoaalustaan. Tietoaalustalla sopimustiedoista julkaistaisiin kunta- tai jätelaitoskohtaiset tiedot jätteen määrästä jätelajeittain ja käsitteilymenetelmittäin eriteltyinä sekä kunkin palvelun keskimääräinen hinta.

3 Vaikutukset

Vuoden 2020 alussa voimaan tulevalla jätelain muutoksella edellytetään jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustan käyttämistä haettaessa kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua ja ilmoitettaessa tästä tehdyistä sopimuksista. Ehdotetulla asetuksella täsmennettäisiin, mitä tietoja tietoaalustaan olisi tuotava menettelyn eri vaiheissa. Asetuksella ei olisi merkittäviä vaikutuksia jätelakiin jo hyväksytyjen säännösten vaikutusten lisäksi.

Asetuksella yhdessä lain kanssa parannetaan kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun läpinäkyvyyttä, mutta myös lisätään jossain määrin kuntien jätelaitosten sekä jätteen haltijoiden hallinnollista taakkaa erityisesti alkuvaiheessa. Tietoaalusta toteutetaan mahdollisimman yksinkertaisesti, mikä toiminnan vakiintuessa tasoittaa hallinnollista taakkaa.

Ehdotuksella ei arvioida olevan muita vaikutuksia.

4 Valmistelu

Asetusehdotus on valmisteltu ympäristöministeriössä. Asetusluonnoksesta pyydettiin lausunnot asian kannalta keskeisiltä sidosryhmiltä. Asetusehdotus oli lausuttavana Lausuntopalvelussa.

Lausunnon antoivat seuraavat 18 tahoa: Fortum Oyj, Fortum Recycling and Waste Solutions; Hansel Oy; Helsingin seudun ympäristöpalvelut –kuntayhtymä; Kierto-kaari Oy; Kilpailu- ja kuluttajavirasto; Kymenlaakson Jäte Oy; Millespakka Oy; Motiva Oy, Pirkanmaan Jätehuolto Oy; Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy; Senaatti-kiinteistöt; Suomen Kiertovoima ry; Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry; Suomen

Kuntaliitto ry, Alueet ja yhdyskunnat –yksikkö; Suomen Romukauppiaiden Liitto ry; Suomen Yrittäjät ry; Teknologiateollisuus ry ja Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry.

Helsingin hallinto-oikeus, Itä-Suomen hallinto-oikeus, Keski-Pohjanmaan liitto, Korkein hallinto-oikeus, liikenne- ja viestintäministeriö, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y., oikeusministeriö, Pirkanmaan ELY-keskus, Pirkanmaan liitto, Pohjois-Suomen hallinto-oikeus, Puolustusministeriö, Turun hallinto-oikeus, työ- ja elinkeinoministeriö, valtiovarainministeriö ja Varsinais-Suomen liitto ilmoittivat, ettei niillä ole lausuttavaa asiassa.

Lausunnoissa jäteasetuksen muuttaminen jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustaan toimittavien vähimmäistietojen tarkentamiseksi nähtiin sekä tarpeellisena että tarpeettomana. Osa katsoi riittäväksi, että tietoaalusta ohjaa jo itsessään tietojen toimittamista. Asetusmuutokseen esitettiin joitakin täsmennyksiä ja muutoksia.

Lausuntopalautteen perusteella asetusehdotusta on kehitetty muun muassa seuraavasti:

- täsmennetty tarjouspyynnössä annettavia tarjouspyynnön tekijän tietoja koskevaa kohtaa ottaen huomioon, että pyynnön tekijä voi jätteen haltijan sijasta olla myös jätelain 33 §:n 1 momentissa tarkoitettu jätteen kuljettaja tai muu toimija (36 a §:n 1 momentin 1 kohta),
- lievennetty jätteen sijaintitiedon antamista koskevaa velvollisuutta niin, että tieto tulisi antaa kunnan tarkkuudella ”mahdollisuuksien mukaan”, mikä mahdollistaisi jätteen sijainnin ilmoittamisen kuntaa laajempaa alueena esimerkiksi haettaessa käsittelypalvelua useassa toimipaikassa tietyllä alueella syntyvälle jäteläjille (36 a §:n 1 momentin 3 kohta, 36 b §:n 3 kohta),
- lisätty sopimuksesta toimitettaviin tietoihin jätteen ominaisuustieto, joka vaaditaan jo tarjouspyynnössä ja siirtyy automaattisesti sopimus pohjaan (36 b § 1 momentin 2 kohta),
- poistettu 36 b §:n 2 momentti tarpeettomana.

Asetusluonnos on tarkastettu oikeusministeriön lainvalmisteluosaston laintarkastuksessa.

5 Voimaantulo

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020 samanaikaisesti jätelain muutoksen kanssa.